జనమేజయు సర్పయాగము

Sl.No. 668.

శ్రీ రస్తు.

జనమేజయ సర్పయాగము.

పిల్లలమఱ్ఱి రామమూర్తి,

తెనాలి.

విజ్ఞాపనము

చదువరులారా!

ఇదివర కేనెన్నండు నిట్టి రచనల[redacted]గఁ జొలిన వాఁడఁగాను. కాని ప్రస్తుతస్థితినిబట్టి "గణ యతి ప్రాస లక్షణముఁజూడఁగలేదు, పంచకావ్య శ్లోక పఠనలే" దను మాటల నుత్తరభాగంబు నాయెడ నిక్కువంబైనను, నచేతనములైన శిలలనుగూడ చెమ్మగిలఁజేసిన భువనానందకరంబైన శ్రీకృష్ణుని వేణునాదంబట్లు మందుఁడనగునన్నస్తీకమహాత్ముని ప్రభావంబు సేయ, లోనను ప్పొంగు నానంద ప్రవాహంబున కీసరణిఁగల్పించితిని. కాన రసగ్రహణపారీణులగు విద్వజ్జనంబు లన్మత్ప్రథమ యత్నంబగు దీనంగల దోషంబులను మన్నింపఁ ప్రార్థించుచున్నాడను.

ఇట్లు,

సుజన విధేయుఁడు

పి. రామమూర్తి.

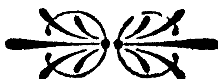

క॥ శ్రీవాణీ గౌరీవా
ణీనాథులఁ బ్రస్తుతుల ననేకవిధముల్
శ్రీనాథకింకరుని హను
మానుం దార్క్ష్యుని భజింతు మానిత భక్తిన్ ।

క॥ మును వ్యాసప్రాచేతసు
లనఁదగు నితర సంస్కృతకవులను దెనుఁగున నిం
పొనరఁ గవిత్రయమును నింకఁ
గొనకొని సత్కవుల నాదు గురువులఁ దలఁతున్ ।

విషయసూచిక.

శ్రీ వేంకటేశ్వరాయనమః

జనమేజయ సర్పయాగము.

శా॥ శ్రీలీలల్ పరకీయసంగతులు గావిల్లంగ స్త్రీచిత్తమా
మూలాగ్రంబును జూచలంబయెటునమ్మన్ గోవిదుండౌచు న
బ్బాలన్ వక్షముపైన సన్నిధిని నిల్పన్ దృష్టినొప్పారినా
వాలీలన్ ఫణిపై బరుండు ననఘుం డస్తోకు మమ్మేలుతన్॥

వ॥ ఉగ్రశ్రవసుండను సూతుండు శౌనకాది మహా
మునుల నవలోకించి యిట్లని చెప్పందొడంగె.

— కద్రువశాపము —

సీ॥ బ్రహ్మకుమారు కశ్యపప్రజాపతిసతుల్
కద్రూవినతలను కమలనేత్రి
లనపత్యలగుచు భవ్యవ్రతంబుల భర్త
నారాధనము సేయుచుండువారి
యెడఁబ్రసన్నాత్ముఁడై యిత్తుమీ వరములఁ
గోరుకొండనముందు కద్రువయును
నగ్నిసన్నిభులు దీర్ఘాంగులౌ సూనుల
వేవురిఁ గోరఁగా వినతయంత

తే గీ॥ వారుమూఁకలకంటె బలాఢ్యులైన
కాయజుల నిర్వురను గోరఁ గశ్యపుఁడును
దాను మునుపుత్రకామేష్టిఁ దనరఁ జేసి
యుంట నవ్వారి యిష్టంబు లొసఁగెఁ బ్రీతి॥

తే గీ॥ రమణికద్రువగాంచె వార్ధి మునశేష
వాసుకిప్రముఖ సహస్ర పన్నగులను
వినతయు ననూరుఁడను నొక్క వికలదేహుఁ
గాంచి రెండవ సుతునికై కాచియుండె॥

తే గీ॥ అంతకుంబూర్వ మమరులు నసురులరిగి
కలశవారాశిఁ దరచి రత్నజముదోఁప
నంతసుధయును శ్వేతహయము నత్రిజుఁడును
నిందిరయు నాకహయమాదులందుఁబుట్టె॥

శా॥ ఆకద్రూవినతల్ చరింపుచొక నాఁడాయబ్ధితీరంబునన్
నాకాశ్వంబును జూడఁగా వినత "యాహా! యెంతయున్ శ్వేతమౌ
నాకాశ్వం"బన నంతఁగద్రువయు "నౌనా? కాదు వాలంబున
న్నో! కాంతా!" యనవాదమైచేఱచిరక్లైపన్నిదంబొండొరుల్

తే॥గీ॥ "నీలవాలంబె కాదేని నీవు నేను
దాసినగుదైన నాకీవ దాసివగుదు"
వనుచుఁ గద్రువయన నప్పుడరుణుఁడునుగ
దాని యెఱునాఁడు చర్చింపఁదలచి పేరి॥

సీ॥ పందెమోడెదనన్న భయముచే గద్రువ
తనయింటికేగి యాత్మజుల బిలిచి

"సుతులారా! కలశాబ్ధి సూతిల నుచ్చైశ్శ్ర
వంబను వాసవాశ్వంబు గలదు
వినుఁ డేను వినతయు విహరింపఁ బోయి మా
కడి గానఁబడియెఁ దానంత వినత
హయమంతయును శ్వేతమన్నఁ గాదని యేను
వాలంబసిత మంటి వాద మొదవె

ఆ॥వె॥ దాన నన్యోన్యదాసకరో వాదు రెండవ
వారి కగుదురవుడె దానిసగను
గాన హయమును తోఁకఁ గప్పి నల్పొవరుడ
వలయుఁ జేనుఁ దోకందు వార్ధికడకు॥

చ॥ అనవిని పుత్రులెల్లరును "అయ్యామె! తల్లి యపంచనంబులోఁ
దనియును నెట్లులో [illegible] ధర్మ్యమౌనకో! యెఱుఁగఁ గలారె మా
నిను తెటులైన?" [illegible] గుండిన గాదని వేయులం
గని జనమేజయా [illegible] దెస్పృ [illegible] పించెఁ దల్లియున్

తే॥గీ॥ [illegible] టుకుఁ దమ్ము శాప
మునకు భీతిల్లి [illegible] దీరమునకు వచ్చి
సురహయపుఁ దోఁక మొదలంటఁ జుట్టి కప్పి
నల్లగా వేసియుండె విన్నాణముప్ప॥

వ॥ మఱునాఁడు కద్రూవినతలచ్చోటికిరా వినత దవ్వుల
హయమను తాలవాలంబుఁ గాంచి "యాహా! యెంతయుం బోరవ
డితి. నిజముగా నీయుచ్చైశ్శ్రవంబునకు వాలమసితంబ, ఓడితివని
నాఁటినుండి సవతికి దాసియైయుండె అట్లు పంచశతాబ్దంబులు

సన్నపిదప వినతకు గరుడుండుదయించి కద్రువ కోరినయట్టు లమృతభాండంబుఁదెచ్చి జనని దాస్యవిముక్తగాఁ జేసెను.

—* ఏలాపుత్త్రుని సువార్త *—

వ॥ అమృతంబుపయోగింప నువిస్తావలరగుటకు గరు డనియుద్ధ్వైరిచని వాసుకిప్రముఖులైన పన్నగులు మూగికొనివచ్చి మోసమంది సుధనుబడయ [illegible] వారి పొత్తునిచ్చ గింపక.

సీ॥ శేషుండు నిర్మలచిత్తుఁడై కడునగ్రి
తపము మొనర్చఁ జేసి విధాత్రునాజ్ఞఁ
దనరిభూభారంబుఁ దనఫణా [illegible]
యసురా[illegible] [illegible]
సంతవాసుకి దనకము[illegible] యా[illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] బంధు
కులతోడ భావ్యహి[illegible]బు
కుపితకద్రూవచో ఘోర[illegible]
ఆ॥వె॥ కథుని[illegible] [illegible]
నెమయునున్న యట్టి సర్ప[illegible]
దల్లిశాపమునకు ధాత్రి[illegible]కు
వడలిచింతఁగుంద నతినికరములు॥

సీ॥ అవనీధవ్రుఁడు సేయు నజగరాధ్వరమునఁ జా
డొనరింతిమందఱ మనుచుఁగొంద

అతని ధర్మాసక్తునర్థింత మునియును
మఱికొంద ఱతనికి మాతులరయి
యిట్టిజన్మముఁబట్టి యునాదరంబులు సెకు
నని బిట్టుదాటుద మునియుఁనింకఁ
గొందఱచ్చటి యాజకులు యజ్ఞవిధులను
వదలిపాఱఁగఁ బైనఁ బడుదమనియు

ఆ॥ వె॥ నుత్తములగుకొంద ఱుర్వీసుపర్వ ముం
తోత్రశిఖశిఖాళి కోపనెట్టు
లనుచుఁజర్చసేయు సప్తాశ్వ లాపుత్రుఁ
డవలతోపి తపస్సుఁడని యెనిట్లు॥

ఆ॥ వె॥ అన్నలార! [illegible]
దానియొడిన [illegible]
లుండి[illegible] నాగ[illegible]ను
బ్రహ్మకైన [illegible]॥

వ॥ అవి యెట్టిటి [illegible],

సీ॥ కమలాసనా! [illegible]
నాగలోక[illegible]నంబు గలుగ
శపియించెఁగద [illegible]
[illegible] బ్రహ్మసేయు
నలనిలింపులకిట్టులవి [illegible]
మేజయుఁడవగాలి మేపరులకుఁ
గనలిచేసెడు భుజంగమయాగమున దష్ట
నాగాభులకు నాశనంబు పిదప

తే॥ గీ॥ నహులరక్షింప నాగరాజానుజయయి
తగుజరత్కారువుకు జరత్కారమునికిఁ
బుట్టువస్తీకుఁడనియెడి పుణ్యమూర్తి
యనుచుఁగావున మునికింకనడలనేల?

వ॥ అని చెప్పు నేలాకుమారుని పలుకులకు గరంబు సంతసిల్లి యాతనిఁగొనియాడి వాసుకి మొదలైన కాద్రవేయు లుభయంబుడిగి యుండిరి. నాఁటఁగోలె వాసుకియుం దనయనుజ జరత్కారువును బాణిగ్రహణమొందు జరత్కార మునీంద్రుఁ డెప్పుడరుదెంచునో యని తదాగమనం బెదురుసూచుచుండెను

---

౦ సర్పయాగము ౦

చ॥ అటుజనమేజయావనితలాధిపుఁ డాయనతండ్రితక్షకో
త్కటవిషవహ్నిధాయఁకిఁ దప్పిన యాక్రియమర్మ వినంగ వి
స్ఫుటతరశోకరోషములఁ బూజ్యుఁడు సెందినిరస్తహర్షుఁడై
పటిమభుజంగశబ్దమును బాపఁగ మంతనముండి చింతమై॥

తే॥ గీ॥ "తక్షకుండెట్లు నాతండ్రిఁదనవిషాగ్ని
శిఖిఁదింధనమొనరించెనట్లయేనుఁ
దవిలియుగ్రాగ్ని శిఖలనుదగ్ధఁజేతు
భయదతక్షకు నిపుడె సబాంధవముగ॥

మ॥ ఫణియాగంబునఁగాక సర్పములదర్పంబాఱునే" యంచుఁద
త్క్షణమేవంశ పురోహితాదుల సమక్షంబందు నానాహిమా

రణదీక్షాపరతంత్రుఁడై యురగసత్త్రంబొందు గావించె దా
రుణభంగిన్ జనకాపమృత్యుజనిత క్రోధాగ్నిఁ జల్లార్పఁగన్

తే॥ గీ॥ ఉదితరీతిని వలయు మఖోపకరణ
వివిధవస్తుసంభరితంబు నవిరళధన
ధాన్యసంపూర్ణమైన యధ్వరనికేత
నంబొకటి సిద్ధముం జేసె నరవరుండు॥

వ॥ అట్లు విధ్యుక్తముగా మహాయజ్ఞాయతనంబొందు గావించి జనమేజయుండందున్న సమయంబున,

మ॥ తగుదృష్టిన్ గని యొక్కఁడు "ఓ నృపుఁడ! యేతద్దందశూకాధ్వరం
బగునే పూర్ణము? మధ్యనే యుడుగుఁ జుమ్మా! విప్రుఁడే కారణం
బుగ" నంచున్ దన వాస్తువిద్యఁ గడు సంపూర్ణత్వము ప్పారఁ దె
ల్పఁగ నావల్కులఁ ద్రోచి భూపుఁడు మఖప్రారంభమున్ జేయఁగా॥

మ॥ ప్రకటంబౌ విహితోక్తి గా నొకఁ డధ్వర్యుండుగా నొక్కఁడుం
హోతయుం డొప్పన్ బ్రహ్మగా మఱియొకం డుద్గాతగా నిట్లు లె
స్సికరిన్ షోడశ ఋత్విజుల్ సయతిమౌనిశ్రేష్ఠులం గొందఱై
యుఁకఁ దక్షుంగలవారు సభ్యులయి రుర్వీభృత్ప్రయోగంబునన్

తే॥ గీ॥ అతివిచిత్రప్రదర్శనంబనుచు సభ్య
లోకవిధ వాదుంభిలాషఁ నుబుకుచుండి
కెలమిఁ "బిల్లికిఁ జెర్లాట మెలుకకెన్నఁ
ప్రాణసంకట" మనెడు నాభంగిగాఁగ॥

తే॥ గీ॥ ఒనర జనమేజయుఁడును శాస్త్రోక్తరీతి
దివిజనిభులైన మునులు ఋత్విజులరగుచుఁ

దనదుకగఁదీర్చి సాయమ్మై తనరిసందు
కల్గిభుజములు నూఁడయి నట్లుయుబ్బె
తే॥ గీ॥ అపుడు పలయు నదెల్లనాయత్త మయ్యె
నవ రెవరిస్థానముల వారలెలమినుండి
రవని నాథుండుఁ బత్నీ సమన్వితుఁడయి
యాగమారంభ మొనరించ నాజ్ఞనొసఁగె॥
తే॥ గీ॥ అంతయాజ్ఞికులోకట యజ్ఞానలమున
వేల్వఁగాఁగడఁగిరి మహాహాద్వృత్త సరణి
ధూమపటలంబు మెలమెల్లఁదొడరఁజొచ్చె
నవనినాథుని సంతోషమనుకరించి॥

ఉ॥ మానక నాశనంబు నన వాని మొలేశదా సర్వ కార్యము-
దేనుద్వాదగ్రిజుండని సుమీ! ముదముందును యాగర్క బృహ-
ద్భానుఁడు మేనిపైన విశదంబగు నగ్నిశిఖాచయ బులం
బూని నృపాలుకట్టికుటఁ బొల్పెసఁగెన్ ప్రకటా దాహినామె॥
క॥ ఘరకేళ్ ముంచెను వర్షపుఁ
దరుణాగానం దెనఁగు నాఁడి దధ్యపటీటాల్
కరమరుదైమీాజె ధరా
మరువరులొనరించు తుముల మంత్రాఘటల్॥
వ॥ అంత
సీ॥ మొదల సన్నసియల్కు ఢోదవె శ్రోతలకంతె
నాయల్కుఢోక రొదయయ్యె నదియు
ననతి దూరంబునం దంభోధినసెను
నినదంబువలె నుండె నినదమంతఁ

గుత్తిదెబ్బల మ్రోఁతగానుండె నాక్రోశ
చెట్లు కూలినయట్లు చెలఁగెఁ బిదప
నంత నాక్రందనం బంతరోదనశబ్ద
ములును హాహాకారములును దుదకు

ఆ॥వె॥ జిటిగి వహ్నిఁ జేలి ఛట్ఫటమని వట్టి
పొగయు గాక యొందుపొడయు లేక
సమయ విప్రమంత్రసంహతి వివశులై
నమ్ముచుండి రగ్నివలను కవులు॥

మ॥ స్ఫుటమేమ్మృత్యువొనర్పడట్టులగుటన్ శోకించి వేస్వేలఁజ
చ్చుటకన్నన్ గుమిఁగూడి చావఁదగు కేచోద్యంబుగా సర్వదిక్
తటమార్గంబులరా దొసంగిసరగల్ తన్నోపతండంబులై
చటులాభీల మహానఖాంక సభ బ్వాలాంతరప్రాప్తికై॥

క॥ కలఘోరభోగయుత రా
జిల గోనసమాతులాద్య శేషాహి విధం
బులు రేఁగి దాటుఁగూడ
పిలువులఁ బరె వెషల [illegible] వెనుకఁ జేరెన్॥

క॥ ఒకదీర్ఘ ఘనుప్పలా?
కాకోకలిత పుఫణములా? మణ్యాసవర్ణములా?
ప్రకటించి వానిఁదెల్పఁగ
నొకవిధమననేల? బహువిధోరగజాతుల్॥

సీ॥ పెల్లుఁదండ్రులుఁ దాతలవ్వలు నన్న
లుందమ్ములును బుత్త్రులును సతులును

మామలు బావలు మఱఁదు లల్లుండ్రుకో
దండ్రు మనుమలును చెల్లెండ్రు నిట్లు
చుట్టముల్ పక్కముల్ సుహృదావళులును బి
న్నలుఁ బెద్దలెల్లరు నొలసి పాఱ
లటులబిట్టేడ్చుచు నటునిటుగాఁ ద్రొక్కి-
కొనుచుఁ గట్టలుగట్టి కొనుచునవల

తే॥ గీ॥ నేడనో మించి పోయినట్లగుదొంచి
గొల్లుమని కూలుచుండిరి కుండమందు
వంశముల లెక్కకహిలోకవాసులు దమ
యార్తనాదంబు లంబరంబంటి మ్రోఁయ॥

ఒకయాశ్లేషసుఖంబులా! చివరమాటొల్పించు బాష్పంబులా!
యొకకో కానల తప్తచిత్తములకై యోదార్పు వాక్యంబులా!
యొకమందీకృతదృష్టి పాతములతో నొప్పించు ప్రేమంబులా!
అకటా! యన్నియవస్థలంబొసఁగెనా వ్యాళావసానంబునన్॥

నాఁగొంతుమేయు కూళలు ఏనాశము నొందెదు నిందెయాంచుసం
దేహముబిడి పన్నగుండిట్టుముఁదగ్ధమాసంబు సల్పినాఁ
సాహసియై మదిత్సుఖుఁడు ఛట్ ఛట ఛట్ ధ్వనులుప్పతిల్లఁగా
నాహుతిసేయఁ దారసిలె వ్యాళకులంబుల నుగ్రవైఖరిన్

ఆ॥ వె॥ ఇట్టివి తరంగు లిట్టిచిత్రపుమేను
లిట్టివిపధములను లెన్న నేల?
అట్టివన్నియును ఘుడుఁ డగ్నిదేవుఁడు పొట్టఁ
బెట్టుకొనఁగఁజూచెఁ దుట్టతుదకు॥

ఆ॥ వె॥ వ్రతములరిది సపి పడసిన పుత్త్రులు
దెలియఁజండవహ్ని తేజులగుట
నమితసఖ్యమున నయ్యంబుదసాగిరి
తెలియఁ జండవహ్ని తేజమునను॥

మ॥ ఒకమాతాయురగాన్వయంబునట పై నొండన్వయంబంతవే
తొకమాతేయుది యొక్కమాటదియు నిట్లు గ్రావలప్రాప్తిఁ బా
యక యొక్కమ్మడి నంతరింపఁగ నిహాతాహారవంశంబులు
ర్వికి భారంబనుమాట సెల్లఁగు పితృవ్యజాని నృత్తప్తిగా॥

మ॥ హితబుద్ధిన్ సతమొక్కచో నిలువఁగాల్లేక వల్మీకశై
లతలత్సూత్మ జదలంబులన్ మలఁగువ్యాలశ్రేష్ఠులందొబ్బనా
దలకారోదర హోమధూమచయముల్ దాఁకెన్ దిశాంతంబులు
ద్ధతి నేరస్థుల దొబ్బమూగుభట సంతానంబులం గేరుచున్॥

క॥ వివిధాంగవర్ణ మస్తకు
లవిరళబలయుతులునైన యనిలాశను లు
గ్రవిధి ప్రేరితులై చ
చ్చువరుస జనమేజయుండుసూచుచునగి యోన్॥

క॥ అలమంత్రోచ్చారణరవ
ములు సర్పము లేచ్చు రావములు దహానజ్వా
లలఁబడి కాలెడు రవములుఁ
గలఁచెన్ భుజగేశ్వరులను గడుదుస్సహమై॥

తే॥ గీ॥ పచ్చపచ్చని కొంపలుపాదువాఱ
జొచ్చెమృత్యువిహారముల్ హెచ్చెనాగ

సంతతులదర్పమంతయుఁ జచ్చెనలరి
మేదినీకాంతుఁ డెంతయుమెచ్చెమఖము॥

ఉ॥ తల్పమయంబున౯ భుజగతల్లజులొక్కెడఁగూడి "యీపరీ
క్షిత్సుతుజన్మమేమొకో? వశింపఁగ మమ్ములఁదల్లి యిట్టియా
దృత్సరణి౯ శపించుటది యేరయ నేమొకో? యెప్పుడిట్టి బీ
భత్సపుముత్సవంబు గను బాపురె!"యంచుఁగలంగి రెల్లరు౯

తే॥ గీ॥ తమకువంతులు సెల్లెను తఱియటంచు
భయపరీతాత్ములై తదుపద్రవంబుఁ
గాపు ఘనునాగమనము సంభావనంబు
సేయుచూఱసి యొక్కంత సేపుమనిరి॥

వ॥ అప్పటికే నానావిధ సామాన్యభుజంగమ వంశంబు లన్నియు నంతరించి యుఁక నాయకుల కులంబుల వంతులురా మొదలిడ.

క॥ పటుతర భూసురమంత్రో
త్కటసంహూతి౯ గలంగి ధైర్యముసెడి సం
కట మేచివిడక గుండెలు
తట తట మనరాదొడంగెఁదక్షకుఁ డంత౯॥

క॥ వపువెల్ల వడఁకసుడివడు
చవుడాలఁదు మింటఁదోఁచి యాఖలభంగి౯
దపియింపు"చో పురందర!
కృపఁగావు"మటంచునేగ నింద్రునికడకు౯॥

వ॥ శతమఖుండును వాసుకిప్రముఖదర్వీకరోత్తముల

కురగ సత్త్రభయంబు లేమి నెఱింగినవాఁడు గావునఁ దత్క
నోడకుండను చెప్పియుంచెను.

❀ అస్తీకుని జననము ❀

వ॥ అది యెట్లుండ.

సీ॥ వసుధ యాయావరాన్వయుఁడొకం డురుతపో
ధనుఁడు జరత్కారుఁడనువాఁడు
శమితేంద్రియుఁడు బ్రహ్మచర్యంబున నియుండి
చటుల పుణ్యకర్మ సాధ్వసమున
సంసారమొల్లక సాయమాంనుల గోష్ఠి
నొగిఁజరింపుచుఁ దాదకొక్కనాఁడు
ఘోరాటవిని నొంటిఁగ్రుమ్మరు నొకచోటఁ
దలలు క్రిందుగ వ్రేలు తపకితరులఁ
తే॥ గీ॥ గాంచి తా బ్రహ్మచారియౌ కారణమున
వారధోగతులకుఁ బోవు వరుస నెంచి
ఖిన్నుఁడై వారిగతులను క్షేమమొదవ
బహువిధభవబాధను మదిఁ బాదుకొల్పి॥

క॥ వారలకిట్లను "పితృవరు
లారా! వివాహావసర మలంఘ్యము కానన్
వారక సనామయుగు క
న్యారత్నము కొఅకుఁ జేతు సన్వేషణముల్"॥

క॥ అనికదలి భూప్రదక్షిణ
మనఘుం డొనరింపుచొందు నవనీస్థలిపైఁ

దనవాడమున్న యాక
న్యను గాంచకయున్న సమయమందున నాగుల్॥

క॥ కొందఱుచారులు వాసుకి
కందింపఁగ నీసువార్త నాతండును నిం
పొంద జరత్కారువుంగో
నెందు జరత్కారుఁడుండు నెందను చేరెన్॥

తే॥ గీ॥ చేరి మునికిర్వాగు బ్రీతిఁజేరి యొసఁగి
వాసుకి "మహాత్మ! యీకన్యవరగుణాఢ్య!
భార్యగాఁగొనుమయ్య! యోపరమపురుష!"
యనఁగ నతఁడునుగని పెండ్లియాడెదాని॥

తే॥ గీ॥ పెండ్లియై భర్త వే తనప్రియనుజూచి
"యెపుడు నాకొక యవమానమెదఁ దలంతు
వపుడు నినువాసిపోయెద" ననలతాంగి
నాఁటినుత యప్రమత్తయై నడచుచుండె॥

చ॥ కడకొకనాఁటిసంధ్య ముని గాఢతరంబగు నిద్రనుండి లే
వడ తన సాంధ్యకృత్యము లవారిత దీక్షనొనర్పనంత నా
పడతియు "నెట్లొకో నిదురభంగము సేసినఁ? జేయకెట్లొ?" యుం
చెడలుచు నిద్రమేల్కొలుప నయ్యనఘుండతికోపతప్తుఁడై॥

క॥ ఏలె నను మేలుకొలిపితి?
కాలంబదెచూడు నాథ కనులాపుదెసన్!
ఓలో లేకుణ! గోలవె?
యేలాయతఁడస్తమించు నెఱుఁగడె నన్నున్?॥

తే॥ గీ॥ ధీర! నాకిదియవమాన మరయ లేదు
"పొలఁతి! వినుమిఁకఁబుట్టెడు పుత్త్రకుండు
వినతకిల్బిషుఁడగు సర్వవిద్యలందు
[illegible]

వ॥ [illegible] నాకు [illegible] సుఖం బుండునది" యని [illegible] భార్యను విడచి [illegible]మెను. [illegible] దివసంబు [illegible]

[illegible]

[illegible] పార్థివసారథ్యాయుగాఁ [illegible] వేదముల [illegible] జ్ఞానముం బొంది ధీ ఘన [illegible] శాస్త్రంబు [illegible] వైశిక [illegible] శాస్త్రము [illegible] చెలఁదం చనలోకులకెల్లను మెచ్చు [illegible] సుద్యచ్ఛౌముపేసింధువై॥

సీ॥ సత్యతపమాది భాస్వన్మహా గుణములకు
సదమలమణుల ఖానాకరంబె!
సాధ్వీమతల్లి యగు జననియగు ప్రాగ్రాశి
కతులితంబుగఁబుట్టి నట్టి యినుఁడె!
సురకాంతలనెడు చంపకసుమంబుల నాన
సంతసింపనియట్టి షట్పదంబె!
హరిపాదచింతనంబను మానససరోవ
రమున రాణరహించు రాజహంస

తే॥ గీ॥ హార! యిమ్మాత్రకె నిగయుండల్యంబు గలదె?
యనఁగ బాల్యంబునందె విఖ్యాతిఁ బొందె
శమితపరిబంధి! మహితయశస్సుగంధి!
ధిక్కృతాపరబాని! యాస్త్రీవరాని! ॥

వ॥ అట్లభివృద్ధి నొందుచున్న యాస్తీకుం జూచి, వాసుకియు నిజ జనని శాపవచనచోదితముర్తై యనన్యాఖ్యానంబులగు వారాశనాన్వయంబులగ్ని నాటి నాటికిఁ గరంబుఁ జింతిలి చెల్లెలికడకువచ్చి యిట్లనియె

క॥ "నారీ! మద్భగినీ! జర
త్కారూ! జనమేజయుండు తలంచెనని
ఘోరంపు సర్పయాగము
వారింపఁగ నీకుమారు పడిసంపఁగదే!

క॥ వసజాసను వచనంబి
ట్లని యేలాపుత్త్రుఁడన్నదాదుల తలఁగిం
చినగాన వానినిపుడం
పనిచోనగు సర్పములకుఁ బ్రియం బగులా!"॥

తే॥ గీ॥ అనఁగ నదియును నస్తీకు నర్మిలిఁ గని
"యన్న! నీమాతులుఁడు కోరినట్లు చేయు"
మనగ వాడును "గడచినయవాలుదక్క
నింకనొక సర్పమును నీల్గనీయ" నచుచు ॥

— యాగనివారణము —

క॥ నిస్తులతేజుఁడు కదలి త్రి
శస్త్రాత్ములరైనయట్టి స్వస్తిముఖులతో

స్వస్తియని జనమేజయునకు
నస్తీకుఁ డొనర్చియిట్టులని నుతించెన్ ॥

ఉ॥ చంద్రకళావతంసుఁడవు సారయశోవిపూర్ణ చంద్రికా
సాంద్రదిగంతరాళుఁడవు తన్మరుదంబలలామ ధన్యమూర్తి పే
విందసమానవైభవ! త్వదీయను పాలన రాజ్యమంతయున్
కుందసుఖాస్పదంబుఁగఁ గాథిక విద్యాది నాకరాజ్యమే!

ఉ॥ పాండవవంశజుఁడవు పావనమైన కురురాజ్యలక్ష్మి ను
ద్దండపరాక్రమోన్నతిఁ దద్దయు దోర్యుగమందుఁ దాల్చియా
ఖండలువైభవం బెసఁగఁ గాంచిత వస్తుధనంబులిచ్చుటన్
దండిగఁ దృప్తులైరి వసుధామరులా! విలసద్ద్విజోత్తముల్ ॥

క॥ నల ధర్మరాజయజ్ఞము
లలరంగఁ బ్రియాగనా ప్రజాపతియజ్ఞం
బలశాశి పాణియజ్ఞము
నలఘుమతిన్ నీవొనర్చునదియు సమంబుల్ ।

చ॥ అసదృశసత్త్వబోధను లహార్పతిసన్నిభచండతేజులు
ల్లసిత సుధీపవిత్రులు రకలంకచరిత్రులు నైన వీరలిం
పెసఁగెడు నిందుబు త్రిజాలహీనపరాక్రమ! యింద్రయజ్ఞమం
దెసఁగిన వారికంటె ఘనులెన్న ధురీణులు సర్వభంగులన్ ॥

క॥ వేదవ్యాసునియట్టిఁడె
కాదినపతి సదృశుఁడొక సతస్యుండన నిం
కేదిమహోద్భుతమయ్యెడ!
నీదె యదృష్టంబుచూడ! నిఖిలోర్వీశా! ॥

తే॥ గీ॥ ధృతిని నాస్తిపారించి ధాత్రిసుపర్వ
సత్తమాశ్యంబులంగొని జనాసులలరి
సహితవరదులు [illegible] నైరి [illegible]
డిల్లపురము నిరాభీష్టంబు [illegible] ॥

వ॥ నాకీనాఁడు [illegible] "
వసి నిజ [illegible]
చుండ జనమేజయుఁడు [illegible]
లను వగ్గి దేవునిగొని [illegible]
ల్లరు సర్వాలగంది [illegible]
నట్లయి యుస్తి [illegible]
నిఁగాదని [illegible] " [illegible]

వసుధకు హింసయు [illegible] సర్ప [illegible]
బొసంగుట మోదము చేసుకైనను సంపూర్ణ ప్రభావాత్మ [illegible]
నసుగొనాంరిసి [illegible] మహా [illegible]
ఆ సముద్రక వడి సర్పయాగ [illegible] ధాత్రీశ ! చాలింపుమా !॥

వ॥ అంత సదస్యులందఱు నొక్కుమ్మడిగ "యిట్టి మహాత్ముని కోర్కె యభీష్టంబైన నీయందగు"నని యేకకంఠ్యముగాఁ జెప్ప జనమేజయుండును దదభీష్టంబొసంగని నాఁడమ్మహాత్ముండు శపించునని భయపడి యాతని కభిమతంబుగ నంతటనే సర్పయాగం బుడిగించెను.

అటఁ దక్షకుండును బ్రాహ్మద్విజమంత్రమంత్రితుండై శతమఖురక్షణంబునుండి యాకర్షింపఁబడి నాల్కల ఫేనంబులు

గ్రక్కుచు జనులు విస్మితులై యాలోకనంబు సేయఁ గలగుండు వడి యాకసంబునఁ దిరుగుచున్న సమయంబున నస్తీకుండు జీవచ్ఛవంబువలెనున్న యాతనిఁ గ్రమ్మఱించి యాగనివారణంబుఁ దెలిపి భయంబుఁ బాపియుంపెను. సభ్యులైన మునీంద్రులును నస్తీకుని ప్రభావంబును వేనోళ్ళఁ గీర్తించిరి.

క॥ తమి మీఁడదినము నస్తీ
క మహాత్మునిఁ దలఁతురెవరు కరుణావార్ధిఁ
శమియించి వారిపాపము
లమితముదంబొసఁగఁ గలుగవహులభయంబుల్॥

భరతవాక్యము

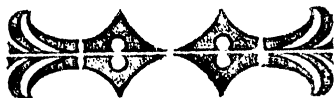
ఆ॥ వె॥ పాడిపంటలమరి ప్రజలెల్ల సుఖయింపఁ
బ్రభువులవని ధర్మపాలనంబు
సేయుచుండ్రుగాత సృష్ట్యంత మిట్లు మా
భరతఖండమిది వఱలుఁగాత॥

ఓం తత్సత్ బ్రహ్మార్పణమస్తు.

తప్పొప్పుల పట్టిక.

	తప్పు.	ఒప్పు.
5	ఆతనికి మాంత్రులరయి	ఆతనికి మంత్రులరయి
	వినాపనంబుగలుగ	వినాశనంబుగలుగ
8	నట్లాయుబ్బె	నట్లయుబ్బె
9	పెఱిగి	పెఱిగి
13	తనకితరులఁగొంది	తనపితరులఁగొంది

10592